

Redstabsudstillingen ved Landmandsmødet.

Dommerkomiteens Betænkning udarbejdet og forelagt Forsamlingen af Komiteens Formand, Forpagter H. Heide.

Kjærest vilde det have været mig idag ikke at have faaet det Hverv at aflægge Beretning om Dommerkomiteens Virksomhed ved Bedømmelse af Maskiner og Redstaber, især fordi Sygdom er Aarsag i, at vi ikke have Etatsraad Hummel paa denne Plads, og fordi jeg frygter for, ikke at være Op-gaven voksen, som tidligere har været i saa gode Hænder.

Hvad Udstillingen angaaer, da er det glædeligt, at denne, trods Nykjøbings affides Beliggenhed og samtidig med at der afholdes en Industriudstilling i vort lille Lands Hovedstad, er saa velslykket, ikke alene hvad Ordningen angaaer, men ogsaa med Hensyn til de udstillede Gjenstande saavel i Tal som Værd.

I Kjøbenhavn talte Udstillingen ifølge Kataloget 543 Nr. og her i Nykjøbing 621 Nr., altsaa 78 Nr. flere; og der er forholdsvis saa anmældte Gjenstande udeblevne.

De vilse, mine Herrer, erindre, at der ved Delegeretmødet i Kjøbenhavn afvigte Aar blev vedtaget, at der til denne Landmandsforsamling skulde foretages fuldstændigere og omhyggeligere Prøver af „Redstaberne til Jordens Behandling“, nemlig Plove, Harver, Grubber, Tromler m. m., og at der i dette Øjemed skulde anvendes 300 Rdl. til Præmier.

Denne Prøve er nu udført, og den er sikkerligen ledet med Sagkundskab og Omhyggelighed, og Resultatet foreligger nu allerede trykt her, vel ikke saa fuldstændigt som det forventes optaget i Beretningen, men dog vejledende*).

Omendkjønt Prøverne i Hovedsagen have været ledende

*) En udsørlig Meddelelse om de foretagne Prøver vil blive meddelt i et følgende Hefte.

ved Bedømmelsen af Redskaberne, saa er der dog ved Siden af taget Hensyn til Redskabernes Bygning, Soliditet og Pris.

Ialt er der udstillet 42 Plove, og disse ere til Prøven inddelte i forskjellige Klasser, derefter bedømte og tilkjendte Præmier, saaledes som nedenfor vil findes bemærket. Det vil deraf sees, at i første Klasse: „Plove til lettere Brug“ ere 3 præmierede, alle fra Nordvestjylland; i anden Klasse: „almindelige Plove“ ere 4 præmierede, hvoraf en fra Volland, en fra Falster, en fra Sjælland og en fra Vestjylland; i tredje Klasse ere kun 2 Plove, begge fra Volland, præmierede. Tredie Klasse er Ristplove, ialt 3 Stykker, deraf ere 2 præmierede, og Prøven har godtgjort, at Ristplove gaa lettere, og at Jorden ikke trænger igjennem Muldfjælen, skjønt den danner en Rist; Ristplove ere fra Fyen. Endvidere blev præmieret en Reolplov, en Bendeplow, en Undergrundsplov og en Opkanningsplov samt en Skovharve.

Med Hensyn til Plove maa Komiteen tillade sig at henvende Landmændenes Opmærksomhed paa, at Træktojet eller Fortøjet ved disse er af meget forskjellig Konstruktion, hyppig mere kunstigt end hensigtsmæssigt, og at Fortøjet f. Ex. ved Ploven Nr. 40 fortjener Efterlignelse som hensigtsmæssigt, godt og solidt.

Af lange Plove og Hjulplove, findes især de fremmede eller engelske Plove, men de ere ikke saa omfattende og heldig repræsenterede som ved tidligere Møder. Prøven har ikke været gunstig for disse Plove, og da de tilmed ere kostbare i Indkjøb, kræve større Vedligeholdelsesomkostninger for Slid, og ikke under vore Forhold have Fortrin for de almindelige Plove, saa har Komiteen ikke troet at burde tilkjende denne Klasse Præmier eller Belønninger.

Efter Plove komme Sæddækkere eller de saakaldte Vapharver, og af disse blev Hermansens (Næstved) præmieret, saavel som en fortrinlig Efterligning af denne af Smed Niels Petersen i Mannemark paa Møen, og en Sæddækker eller Skarifikator af Gaardejer N. Stang paa Falster, med en

simpel og findrig Indretning med 2 Hjul, hvorved dens Dnh-gaaende kan reguleres.

Af lette Harver var af U. Rosing udstillet Howards „Zigzagharve“ og en god Efterligning af denne af Smed A. Schulz i Frederiks; ved denne sidste vare Tænderne ved Bøjler og Skruer befæstede paa Siden af Bullene, saa at de kunde forlænges ved at stydes ned. Som de bedste Harver bleve de præmierede.

Komiteen maa beklage, at der ved Udstillingen til Prøven manglede Grubber, Kulleharver m. m. ligesom der ogsaa af Tromler, et Redskab som i Almindelighed trænger til Forbedring, kun var udstillet en Ringtromle, som tilmed ved den foretagne Prøve ikke viste sig tilfredsstillende.

Derimod fandtes udstillet flere Kenseplove eller Radrensere til Roer m. m., men Komiteen havde ikke fundet dem heldig konstruerede.

Af Saamaaskiner ere 2 Radsaamaaskiner og 1 Bredsaamaaskine tilkjendte Sølvmedaille; den ene af Radsaamaaskinerne er fra James Smyth & Son og tilkjendes Medaille for dens Apparater til Dippel-Saaning og dens gode Sædledningsrør; den anden er fra Jensen i Aarhus og udmærker sig ved sin Billighed og Simpelt ved Konstruktion. — Bredsaamaaskinen er fortrinlig udført af Rasmussen i Stubbekjøbing. En Radsaamaaskine af Jacobsen i Haderslev, udstillet af Kammerherre Sehestedt Juul til Ravnholt, er tilkjendt Broncemedailen for dens ejendommelige Saasystem ved Skiver, samt dens heldige Styreapparat, hvorved Styringen og Bendingen lettes betydelig. Wistofts Haandfrøsaamaaskine er god og billig, fik Broncemedaille, og af Etatsraad Tesdorpf er udstillet en billig Bønnesaamaaskine, som man kan hæfte paa Ploven, saa at den saer Bønnerne i Furen; den er tilkjendt Broncemedaille. 2 smaa Haandsaamaaskiner af Gartner H. E. Hansen i Odense, er tilkjendt hæderlig Dmtale.

Omdenskjønt Udstillingen af Saamaaskiner just ikke er talrig, saa fandtes disse dog gode.

Meje- og Slaamaskiner have ved de tidligere Møder ikke været saa talrig udstillede, og ej heller saa gode, som de findes her, og dette synes at være et Tegn paa at Tiden er kommen, for en mere almindelig udbredt Anvendelse af Mejemaskiner i Danmark. Komiteen har derfor ej heller været farrig med Hensyn til Belønninger, idet der i denne Klasse er uddelt 7 Sølvmedailler og 6 Broncemedailler, men dog kun i den Formening og Overbevisning, at der kan gjøres stor Fremgang i Mejemaskinens Bygning, og at den bør opmuntres.

For at en Prøve med Mejemaskiner fyldestgjørende kan finde Sted, kræves der længere Tid, moden og forskjellig Slags Sæd, eller rettere Anvendelse af Mejemaskinen gennem en hel Høst. — En saadan Prøve turde under de nuværende Forhold have megen Betydning og stor Interesse for den danske Landmand. Da den næste Landmandsforsamling i Viborg ligger 3 Aar sjernt, har Komiteen troet at maatte henlede Landmandsforsamlingens Opmærksomhed paa, om det ikke vilde være rigtigt at faa afholdt en saadan Prøve af Mejemaskiner senest 1874, hvortil der da allerede burde indbydes i dette Efteraar. Der hører ikke saa Pengemidler til, men saafremt Landmandsforsamlingen anseer Sagen for god og gavnlig, da plejer der i Danmark ikke at være Mangel paa Villie til at yde den fornødne Understøttelse. Udførelsen kunde lægges i det fgl. Landhusholdnings Selskabs Haand, eller i et Udvalgs Haand.

De udstillede Høvendere og Hesteriver ere gode og brugbare, men Komiteen har kun tilkjendt E. Wistofts, Vibæk pr. Viborg, Sølvmedaillen, fordi hans Hesterive er forbedret, og maa ansees for særdeles god, og den er saa stor og rummelig, at den egner sig til Rivning af Kløver-Marker og Enge i Høstet.

Tærskemaskiner ere udstillede i stort Antal, og deriblandt 6 transportable Tærskemaskiner med Lokomobiler og tilbøielig komplette Rense- og Sorter-Apparater, samt 3 Halm-elevatore, alle af godt og fortrinligt Arbejde. Ikke mindre

have de danske Fabrikanter at stræbe hen til samme Maal, som vel ogsaa vilde naaes, saafremt vore Forhold kunde byde et stort Marked. Der er i denne Klasse uddelt 3 Sølv- og 6 Bronze-Medailleer, samt 4 „hæderlig Omtale“.

Der er et Punkt, som Komiteen maa henlede Fabrikanternes saavel som Landmændenes Opmærksomhed paa, nemlig Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af glatte og riflede Slagler. — Samtlige de større engelske Maskiner ere forsynede med riflede Slagler, riflet og aaben Bro; det samme er Tilfældet med de mindre Maskiner fra Holland, Falsster og flere. Derimod sees det, at anerkjendte Fabrikanter, som f. Ex. Hermansen, Næstved, møde med glatte Slagler, og Allerup, Odense, møder med 2 Tærskemaskiner, hvoraf den ene har riflede og den anden glatte Slagler, — saa at det synes, som denne Sag var aldeles ligegyldig. — Her paa Holland-Falsster er Meningen for de riflede, og især fordi de riflede Slagler indførte i de senere Aar, ikke eller ialfald mindre flaa Kjærnerne itu. At Engelsemandene alle anvende riflede Slagler taler ikke lidet for disse. — Naar saadanne Spørgsmaal skulle klares, da bør Landmanden og Fabrikanten arbejde sammen, og der maa da kunne faaes et bestemt Resultat. — Paa Tærskemaskinen Nr. 128 er der paa Slaglerne og Broen anvendt saa stærkt fremspringende Knaster — lig halvrunde Knive, at Komiteen ikke tilkjendte den Præmie, men lagde Præmien paa den til Maskinen hørende Heftegang.

Kensmaskinerne ere gode, og enkelte af disse staa ikke lidet over de tidligere Udstillinger, og kunne staa ved Siden af de bedste engelske Kensmaskiner. — Flere af dem ere stillede paa smaa Ternhjul, hvorved Flytningen lettes saare meget.

Hakkelemaskiner ere ikke talrig udstillede, og de kunne hverken i Antal eller Godhed maale sig med tidligere Udstillinger. — J. B. Bruun & Søn i Nykjøbing blev tilkjendt Bronze-medaille, og Hermansen, Næstved, erholdt „hæderlig Omtale“ for en Hakkelemaskine med et Knivsystem lig en horizontalt liggende Valse og en Affjæringsmaade, hvorfor tidligere ikke er

tilkjendt Belønning, men det samme System har vundet en Del Udbredelse i Tyskland og Rastved Egnen, hvortil kommer den Forbedring, at Halmen under Affjæringen standses ved at hver anden Tand paa et af de smaa Tandhjul, der drive Valserne, mangler.

Roeskjære- og Rivemaskiner. I den Klasse er ikke fremkommet noget Nyt eller Bedre, som kan fortjene at præmieres. Den bedste Roeskjæremaskine er indsendt fra Stallknecht i Horsens, men den kan ikke komme i Betragtning til Belønning, da den ikke er anmeldt. Ved Roeskjæremaskinerne ere i Reglen Paafylbningskasserne for smaa; de findes endogsaa saa smaa, at de ikke kunne rumme en eneste velvoksen Turnips.

Af Knusemaskiner ere 3 gode Korn-Knusemaskiner blevne præmierede, men forøvrigt findes kun almindelige Ting i denne Klasse.

Af Haandredskaber findes en større Samling fra A. Neelsen i Kjøbenhavn, og der tilkjendtes ham Broncemedaillen, men Komiteen maa bemærke, at den fra Kongshøj Hammerværk udstillede Samling er ulige bedre, men den kan ikke belønnes, fordi den er for sent anmeldt.

Af Vogne var udstillet gode og hensigtsmæssige Arbejdsvogne, og deraf ere 3 og en Mælkevogn fra Clausen i Skjorringe, hvorfor der tilkjendtes ham Sølvmedaille, med den Betragtning for Dje, at Arbejdsvogne er en vigtig Artikel, og at det er et Held for en Egn at have en saadan solid og dngtig Vognfabrikant. Person- eller Luxusvogne bleve ikke bedømte.

Maskiner og Redskaber til Mejeribrug. I denne Klasse er af Forpagter Heide paa Bnggholms Teglværk udstillet en Affjølings-Mælkevogn, ved hvis Hjælp der i de sidste 2 Aar, selv i den varmeste Tid, kun er forbrugt 26—27 *℔* Mælk til 1 *℔* Smør, og Methoden kræver forholdsvis kun lidt Brøndvand. Der findes desuden udstillet en stor Mængde mindre Redskaber af Blik og af Træ til Mejeribrug, og der er tilkjendt Wagner i Kjøbenhavn Sølvmedaille, dels for hans udstillede Arbejder og dels i Erkjendelse af, at han, strax da

der fandtes Anvendelse for Blikspande til Afkjøling af Mælken, optog denne Fabrikation i Indlandet. Fra Biegler i Roskilde er udstillet et godt Ostekar med dobbelt Metalbund til Opvarmning af Ostemælken ved Damp.

Af Husholdningsgjenstande er som sædvanlig udstillet en Mængde Ting, tildels meget gode, men Udstillingen ligner mere et Marked, og der findes ingen Anledning til nogen Belønning.

Fra Fabriken Phoenix i Odense er udstillet en oscilerende Dampmaskine til 4 Hestes Kraft, og fra S. B. Bruun & Søn i Nykjøbing en 6 Hestes liggende Dampmaskine; der begge blev tilkjendt Broncemedailen.

14 forskjellige Redskaber til Viavl ere udstillede, og Bedømmelsen fandt Sted ved Assistance af Landbrugsstoleforstander Wulf fra Sverrig. Husflidsredskaber udstillede af Clausen-Kaas blev tilkjendt Broncemedailen.

Sadelmager Taaning i Horsens er tilkjendt „hæderlig Dmtale“ for et udstillet Arbejds-Seletøj.

Af H. C. Petersen & Comp. i Kjøbenhavn er udstillet en Luge-maskine, opfundet og konstrueret af Proprietær Ingermann paa Roldmoes ved Graasten. — Tanken er meget snild, og det er ikke usandsynligt, at denne lille Maskine kan faa megen Betydning i Fremtiden ved at anvendes i passende Tid til Lugning af Baarsæden.

Af Vægte og Instrumenter er der udstillet en stor Samling, og især Decimalvægte, og deriblandt 1 Vognvægt og 4 Kreaturvægte. — Af Larsen i Nykjøbing er udstillet en god Kreaturvægt, men Kassen er bygget af Jernskinner i Krydsform, og Komiteen maatte formene, at Kreaturer og Svin kunde faa Venene derimellem og let komme til Skade.

Jeg har hermed endt mit Hverv at aflægge Beretning om Komiteens Virksomhed; — Komiteens Opgave er vanskelig paa Grund af Udstillingens Forskjellighed; Komiteen har næppe altid truffet det Rette, men den har haft Villien til at ville træffe det Rette.

Den 23de Juli foretog Præsidenten Medailleudelingen i Kæbftabs- og Maffinafdelingen. Der blev ialt uddelt 21 Sølvmedailler, 42 Broncemedailler og 29 hæderlig Dmtale, nemlig:

1) Pløve til lettere Brug: Husmand, Smed M. Krabbe, Hørsted, Thisted, 25 Rdl., Br.=M.; Smed A. Vestergaard, Frøslev, Mors, Br.=M.; Smed Chr. Rasmussen, Koldbby, Thisted, S.=D.

2) Almindelige Pløve: Smed P. Rasmussen, Branderslev, Raskov, 25 Rdl., Br.=M.; Smed N. Hansen, Karleby, Falster, 25 Rdl., Br.=M.; Smed S. Petersen, Skovlunde, Kjøbenhavn, 25 Rdl., Br.=M.; Smed Chr. Petersen, Stjorbæk, Ribe, S.=D.

3) Pløve til sværere Brug: Smed H. Petersen, Nørreballe, Lolland, 25 Rdl. og S.=M.; Smed K. Jensen, Høleby, Maribo, 25 Rdl., S.=M.

4) Ristpløve: Smed M. Larsen, Svanninge, Faaborg, 25 Rdl., Br.=M.; Smed A. S. Hansen, Ulbølle, Faaborg, Br.=M.

5) Reolpløve: Smed S. Petersen, Skovlunde, Kjøbenhavn, 25 Rdl., Br.=M.

6) Bendeplove: Smed M. Larsen, Svanninge, Faaborg, 10 Rdl., S.=D.

7) Undergrundsplove: M. P. Allerup, Odense, S.=D.

8) Dpfanningspløve: U. Rosing, Kjøbenhavn, for Hornsbj Søns, England, 10 Rdl. og Br.=M.

9) Sæddækkere: Smed N. Petersen, Mannemart, Møen, 20 Rdl., S.=D.; J. A. Hermansen, Næstved, 15 Rdl., S.=D. Gaardejer K. Stang, Alstrup p. Falster, 10 Rdl., S.=D.

10) Lette Harver: U. Rosing, Zigzagharver, 10 Rdl., S.=D.; Smed A. Schultz, Frederiks, 10 Rdl., S.=D. Skovharver: P. M. Buch, Beile Nørrestovfogedbolig, S.=D.

11) Saamaskiner: H. E. Petersen & Komp., Kbhvn., for James Smyth & Sons, S.=M.; C. Jensen & Komp., Aarhus, Kadsaamaskine, S.=M., A. E. Rasmussen, Stubbetjøbing, Kadsaamaskine, S.=M., Sehestedt-Juu', Ravnholt, for Saavalser og Styling paa en Kadsaamaskine fra P. Jacobsen, Haderslev, Br.=M.; L. Wistoft, Vibæk, Viborg, en Korn- og Frøsaamaskine, Br.=M.; E. Tesdorpf, Bønnesaamaskine fra Mr. Little, England, Br.=M.; L. Wistoft, Vibæk, Rodfrugtsaamaskine, S.=D. Gartner H. E. Hansen, Odense, to Haand-Røesaamaskiner S.=D.

12) Meje- og Slaamaskiner: H. E. Petersen & Komp., en Mejemaskine fra Samuelson & Komp., S.=M.; do. en Slaa- og Mejemaskine fra do. S.=M.; U. Rosing en Mejemaskine fra Hornsbj Søns S.=M.; do. en Slaamaskine fra

do. S.=M.; P. Andersen, Svanholm, en Mejemaskine fra the Johnston Harvesting Komp., New-York, S.=M.; H. P. Clausen, Stjørringe, en Mejemaskine fra Walter A. Wood S.=M.; do. en Slaamaskine, S.=M.; U. Rosing, en Mejemaskine fra Howard, Br.=M.; M. P. Allerup, Odense, en Mejemaskine, Br.=M.; Fabrikken „Phoenix“, Odense, en Mejemaskine, Br.=M.; H. Rasmussen & Komp., Odense, en Slaa- og Mejemaskine, Br.=M.; Statsraad Suhr, Kjøbenhavn, en Meje- og Slaamaskine fra Allen & Komp., New-York, Br.=M.; A. C. Rasmussen, Stubbe-tjøbing, en Mejemaskine, Br.M.

13) Høvendere og Hesteriver: Wistoft, Vibæk, Viborg, Hesterive, S.=M.

14 Tærskemaskiner: H. C. Petersen & Komp. tre Damptærskapparater fra Marshall Sons & Komp., England, S.=M.; U. Rosing: Damptærskapparat fra Hornsby Sons, S.=M.; E. Tesdorpf, Damptærskapparat fra Clayton & Schuttlworth, S.=M.; Koben & Komp., Lincoln. Damptærskapparat, Br.=M.; H. P. Clausen, Stjørringe, en Halmelevator, H.=D.; M. P. Allerup, Odense, Tærskemaskine med Hestegang, Br.=M.; H. Rasmussen & Komp., Odense, ligeledes, Br.=M.; Jensen & Madsen, Rytjøbing, ligeledes, Br.=M.; P. Lunge, Sorø, ligeledes, Br.=M.; J. A. Hermansen, Ræstved, ligeledes, Br.=M.; Fabrikken „Phoenix“, Odense, ligeledes, H.=D.; J. B. Brun & Søn, Rytjøbing, ligeledes, H.=D.; P. A. Hofman, Glostunde, Ræstflov, en Hestegang, H.=D.

15) Kænsmaskiner: N. Jacobsen, Beder, Aarhus, S.=M.; J. Nielsen, Vesterfjerninge, Svendborg, Br.=M.; E. Benzou, Rytjøbing, Kænsmaskiner fra Rainforth & Son, Lincoln, Br.=M.; Hermansen, Ræstved, Kænsmaskine, Br.=M.; H. C. Petersen & Komp., Kænsmaskine fra Th. Corbett, H.=D.; Hermansen, Ræstved, Kærnemaskine, H.=D.

16) Hakkelsesmaskiner: J. B. Brun & Søn, Rytjøbing, Br.=M.; Hermansen, Ræstved, H.=D.

17) Knusmaskiner: J. H. Schmidt, Stege, S.=M.; H. C. Petersen & Komp., en Maskine fra Woods, Br.=M.; Hermansen, Ræstved, H.=D.

18) Haandredskaber: A. Neelsen, Kjøbenhavn, Br.=M.

19) Vogne: H. P. Clausen, Stjørringe, S.=M.; P. Andersen, Svanholm, Br.=M.; Heide, Bygholms Teglværk, en Aftjølings=Mælkevoan, Br.=M.

20) Mælkeriredskaber: E. F. Wagner, Kjøbenhavn, S.=M.; E. Haagensen, Rytjøbing, Br.=M.; J. M. Biegler, Roskilde, et Dampostekar med Vandkøling, Br.=M.; H. Lassen,